

**ПОКРАЈИНСКИ ЗАВОД
ЗА СОЦИЈАЛНУ ЗАШТИТУ**

**ИНТЕГРИСАН ИЗВЕШТАЈ
СУПЕРВИЗИЈСКЕ ПОДРШКЕ
ПОКРАЈИНСКОГ ЗАВОДА ЗА
СОЦИЈАЛНУ ЗАШТИТУ ЦЕНТРИМА
ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД У АП
ВОЈВОДИНИ ЗА 2023. ГОДИНУ**

У Новом Саду, децембра 2023.године

I ИЗВЕШТАЈ СА ОКРУГЛИХ СТОЛОВА ОДРЖАНИХ ТОКОМ 2023. ГОДИНЕ ЗА СУПЕРВИЗОРЕ СА ТЕРИТОРИЈЕ АП ВОЈВОДИНЕ

Током 2023. године представнице Покрајинског завода за социјалну заштиту: Наташа Милић Теофиловић, Весна Давидовић и Татијана Грнчарски су пружиле подршку супервизорима из центара за социјални рад са територије АП Војводине на 16 округлих столова. Реализатори округлих столова у овој години били су представници центара за социјални рад из: Ковина, Кањиже, Сомбора, Жабља и Титела, Опова, Пећинаца, Новог Сада, Сремске Митровице, Руме, Оџака, Панчева, Бечеја, Бачке Паланке, Алибунара, Кикинде и Инђије.

Теме које су се обрађивале на округлим столовима биле су следеће:

1. Центар за социјални рад из Ковина обрадио је тему: "Центар за социјални рад као специфични вештак – значај супервизије". Овај центар за социјални рад од Основног суда у Смедереву добио је Решење којим се искључује ЦСР у Смедереву од поступања у својству специфичног вештака у овој правној ствари – поверавање мал. детета на стално вршење родитељског права и издржавања и одређује се да ће у овој правној ствари поступати у овој процесној улози специфичног вештака Центар за социјални рад Ковин, који ће на основу увида у стање у списима предмета као и према правилима своје службе на основу члана 270 Породичног закона РС сачини свој налаз и стручно мишљење поводом предлога туженог о одређивању привремене мере као и тужбеном и противтужбеном захтеву у делу који се односи на вршење родитељског права мајке према мал. кћерки и начина уређења виђења са другим родитељем који буде предложен да самостално врши родитељско право.

- У вршењу наведених јавних овлашћења, орган старатељства је дужан да у свему поступа у складу са законом, уз доследно поштовање стандарда стручног рада који су регулисани одговарајућим прописима.
- Породични закон („Сл.гласник РС,,бр 18/2005; 72/2011 - др. закон и 6/2015) је чл.12, регулисао улогу Органа старатељства, те у складу са тим, Центар за социјални рад врши:
 - послове заштите породице, помоћи породици и старатељства, у смислу овог закона, врши центар за соцојални рад (у даљем тексту орган старатељства)
 - ове послове као поверене у обављању послова утврђених овим законом решава у управним стварима, обавља ове послове као поверене.
- Обим и садржај делокруга рада центра за социјални рад дефинисан је у Правилнику о организацији, нормативима и стандардима рада који је у складу са овлашћењем из

чл.12.став 3 Породичног закона који је донео министар надлежан за породичну заштиту („Сл.гласник РС,,бр.59/2008; 37/2010; 39/2011 и 1/2012).

- Посебна улога органа старатељства прописана је одредбама чл.270 и 286 Породичног закона. То је улога специфичног вештака, али и улога помоћног истражног органа. Чл.270. Породичног закона:

„Пре него што донесе одлуку о заштити права детета или о вршењу односно лишењу родитељског права, суд је дужан да затражи налаз и стручно мишљење од органа старатељства, породичног саветовалишта или друге установе специјализоване за посредовање у породичним односима „ У свим споровима у којима одлучује о правима малолетних лица суд може затражити налаз стручно мишљење службе за посредовање у породичним односима. Орган старатељства врши и ове послове, па се судови прво обраћају органу старатељства према месту пребивалишта странака.

Чл. 286 Породичног закона:

„Ако орган старатељства није покренуо поступак у спору за заштиту од насиља у породици, суд може затражити од органа старатељства да пружи помоћ у прибављању потребних доказа и да донесе своје мишљење о сврсисходности тражене мере“.

- Посебним Протоколом о поступању правосудних органа у заштити малолетних лица од злостављања и занемаривања, који се ослања на Декларацију о правима детета коју је Генерална скупштина Уједињених нација усвојила још 20. 11. 1959. године, под тачком 4.1 дефинисан је положај органа старатељства у грађанском судском поступку и између осталог наведено да је посебна улога органа старатељства прописана одредбом чл. 270 Породичног закона, и да је то улога специфичног вештака, али и улога помоћног истражног органа.
- Наведени Протокол представља саставни део нашег позитивног правног законодавства и само је један у низу прописа којим се дефинише улога органа старатељства као специфичног вештака у смислу одредби Породичног закона.
- У свим споровима у којима одлучује о правима малолетних лица суд може затражити налаз и стручно мишљење службе за посредовање у породичним односима. Орган старатељства врши и ове послове, па се судови прво обраћају органу старатељства према месту пребивалишта странака. Уколико орган старатељства није сам покренуо поступак, он може у поступку који су покренули други овлашћени субјекти или суд, по службеној дужности да се ангажује као специфичан вештак, као помоћни орган суда и као сарадник суда.
- Улога органа старатељства је специфична, јер иако нема улогу судског вештака на кога се примењују одредбе Закона о парничном поступку, орган старатељства треба суду да достави стручни налаз и мишљење из области о којима суд нема потребна

стручна знања. Само потпун и јасан стручни налаз органа старатељства, уз поштовање других законских одредби, омогућава суду поштовање, пре свега, начела најбољег интереса малолетних лица, начела нарочите хитности поступка, а потом и начела официјелности (према начелу официјелности заложни поверилац може намирити своје потраживање из заложене ствари једино судским путем).

- Суд органу старатељства одређује јасан задатак и смернице за рад, јер суд управља поступком (чл. 299 Закона о парничном поступку).
- Породични закон не садржи систематизоване одредбе о улози центара за социјални рад као органа старатељства у ванпарничном поступку, а и у поступку извршења и поступку обезбеђења - по Закону о извршењу и обезбеђењу. Мишљење органа старатељства је специфична експертиза стручне службе, која је специјализована за одређене видове заштите породице и која због тога може да пружи помоћ суду у суђењу.
- Када је орган старатељства у улози специфичног вештака за породичне предмете у поступку пред судом, потребно је да свој стручни налаз и мишљење сачини примењујући правила своје службе, а на основу чл. 270 Породичног закона, посебно имајући у виду хитност поступања у заштити интереса малолетног лица.
- Орган старатељства располаже специфичним стручним знањима којима суд не располаже, па у процесној улози специфичног вештака користи разне изворе података, као што чини сваки вештак (увид у списе предмета, саслушање странака, увиђај на лицу места, и сл.), а који се не разликује у поступцима који се воде у истоврсним предметима. Органу старатељства су доступни многи подаци о околностима које се тичу породично правних односа или личности странака са којима суд не располаже, нити по природи ствари до тих података може да дође.
- Према закону, када орган старатељства није покренуо поступак за заштиту од насиља у породици, суд може затражити од органа старатељства да пружи помоћ у прибављању потребних доказа и да изнесе своје мишљење о сврсисходности тражене мере. Стручна лица органа старатељства могу се у кривичном поступку појавити и у улози сведока, односно специфичног вештака.
- Орган старатељства у у споровима за заштиту малолетних лица од злостављања и занемаривања, има пре свега, положај странке по дужности. Он је овлашћен да у најбољем интересу малолетног лица, поднесе тужбу за заштиту права детета, за вршење односно лишење родитељског права и за заштиту од насиља у породици (чл.263 и чл.284.Породичног закона). Када није странка у поступку, орган старатељства може имати положај колизијског старатеља(чл. 265 Породичног закона).

- Орган старатељства у парници може кумулативно стећи и улогу помоћног истражног органа суда. Такву улогу има када, по налогу суда, пружа суду помоћ у прибављању потребних доказа, тј. да достави суду на увид податке до којих је дошао применом различитих метода социјалног рада са појединим члановима породице.
Орган старатељства је сарадник суда, када на захтев суда пружа стручну помоћ у утврђивању мишљења детета (чл. 65 став 6 Породичног закона).
Мишљење органа старатељства не обавезује суд, већ суд слободно оцењује мишљење органа старатељства, тако да може да га уважи у целисти, само делимично или да га уопште не уважи.
- Уколико поступање Центра за социјални рад у улози специфичног вештака подразумева додатне трошкове, који се не могу подмирити због правила надлежности, исти се могу тражити у складу са Законом о парничном поступку чл. 1-36. Правилника о накнади трошкова у судским поступцима (Сл. гласник РС бр.9/2016).
- У одређеним случајевима орган старатељства може да се јави и у улози туженог.
- У конкретном предмету у складу са Правилником о организацији, нормативима и стандардима рада центра за социјални рад (чл. 59,60 и 61) требало је урадити усмерену процену како би се избегла нефункционалност тима, не слагање у стручном раду и отежано сачињавање налаза и стручног мишљења који би био сачињен на основу јединственог стручног мишљења.
- У сачињавању налаза и стручног мишљења водитеља случаја недопустиво је да се професионалци различитих стручних профила ангажовани на предмету не могу да усагласе своје стручне ставове, кроз конструктивну расправу засновану на стручним аргументима. Слање налаза и стручног мишљења суду који није јединствен од стране стручних радника, шаље поруку о нејединству и немогућности формирања заједничког става и мишљења о предмету који им је поверен - поверавање мал. детета на стално вршење родитељског права и издржавања. Суд је тражио налаз и стручно мишљење како би донео исправну одлуку која је у интересу мал. детета и орган старатељства треба суду да олакша својим стручним знањима и компетенцијама доношење одлуке а не да им се пошаље нејединствено мишљење које још усложњава судски поступак и доношење одлуке која је у најбољем интересу детета. Из тог разлога су рочишта трајала око седам сати и створила код стручних радника осећај несигурности и омаловажавања. Препорука је да се из центра за социјални рад увек пошаље налаз и стручно мишљење у коме су стручни радници успели да се договоре о заједничког интереса детета (свако из свог делокруга рада) и да заузму јединствен став заснован на снази стручних аргумената.

2. Центар за социјални рад из Кањиже обрадио је тему: "Супервизија деца и млади" и на округлом столу донети су следећи закључци:

- ради унапређења супервизије у систему социјалне заштите, потребно је законски регулисати увођење супервизије у оквиру свих облика алтернативног старања о деци и младима и дефинисати послове и компетенције супервизора;
- неопходно је стећи поверење корисника који се интервјуише, сачинити план, списак питања и добро се припремити;
- супервизор не треба да ради „уместо“ водитеља случаја, већ са њим, како би се унапредио стручни приступ у раду са корисницима;
- позитиван ефекат супервизије је јачање самопоуздања, професионалне компетентности и способности учења из властитог искуства и разумевање корисника;
- спровођење супервизије је често у другом плану за супервизоре који су и водитељи случаја јер дају приоритет раду на случају;
- сараднички однос и уважавање између супервизора и руководиоца/директора и партнерски однос са водитељем случаја су битни фактори успешности и квалитета стручног рада;
- истакнуто је да у нашој земљи супервизија у алтернативном старању о деци и младима недостаје, изузев Центара за породични смештај и наведена су нека истраживања позитивних искустава у Хрватској и Енглеској.

3. Центар за социјални рад Сомбор обрадио је тему: „Супервизија као подржавајући ресурс у центру за социјални рад“. Супервизори су као најважније продукте групног рада издвојили следеће:

- запослени у центрима за социјални рад су под континуираним стресом, због чега развијају незадовољство послом и под ризиком су од сагоревања на послу;
- континуирани стрес се одражава на ментално здравље помагача, а самим тим и на квалитет рада са корисницима;
- континуиран супервизијски процес се издваја као подржавајући ресурс у редукцији незадовољства послом и превенирању сагоревања на послу;
- истраживање и пракса имплицирају потребу за изградњом већег броја подржавајућих ресурса усмерених на превенцију сагоревања на послу стручних радника социјалног рада, а у циљу квалитетније социјалне заштите корисника;
- у процесу континуиране супервизије могуће је развити резилијенце потребне за квалитетан рад;

- истраживање и пракса имплицирају потребу за изградњом већег броја подржавајућих ресурса усмерених на превенцију сагоревања на послу стручних радника социјалног рада, а у циљу квалитетије социјалне заштите корисника.

4. Центар за социјални рад Жабал обрадио је тему: „Усвојење – изазови праксе“. Искуства која су изнели чланови групе су:

- дете при смештају као и хранитеље треба припремити за могућност усвојења, када дете испуњава услове неопходне за поступак усвојења;
- много је боље, „чистије“, једноставније да хранитељ не буде старатељ детета на смештају. Имали су проблема у пракси када је хранитељ био старатељ приликом реализације усвојења.
- основни предуслов реализације усвојења је да се ажурира Регистар усвојитеља.
- родитељи деце која су дата на усвојење не могу да траже податке о усвојитељима своје деце, пунолетно дете може да се пита да ли жели да се упозна са својим биолошким родитељима и да се направи контакт ако оно то жели;
- податке о биолошким родитељима могу да траже само пунолетна деца дата на усвајање;
- када хранитељи који су и старатељи деци на смештају ометају поступак усвојења треба преиспитати подобност хранитеља;
- када се започне поступак усвојења, у колико је старатељ хранитељ, треба поставити непосредног старатеља детету из ЦСР како би се поступак несметано одвијао;
- врло је важно да се ажурно раде планови сталности за дете и да се статуси деце решавају што пре како би се поступак усвојења могао започети на што нижем календарском узрасту детета.

5. Центар за социјални рад Опово обрадио је тему: „Комуникација између супервизора и водитеља случаја: двосмерни процес“. У групној дискусији наглашена је значај асертивне комуникације као начина залагања за себе и истовремено поштовање права других. Указано је на значај слушања у комуникацији између супервизора и водитеља случаја, истакнута је разлика између слушати и чути шта нам неко говори. Супервизори су, такође, истакли значај активног слушања, неопходност сталног преиспитивања и самопроцене успешности сопственог рада са водитељем случаја и потребу и обавезу примене вештина и знања која су стечена на релевантним обукама.

6. Центар за социјални рад Пећинци обрадио је тему: „Одсуство емпатије појединаца и институција према кориснику“. Супервизори су истакли као веома

важно да супервизор на индивидуалним супервизијским састанцима пружа подршку и оснажује личне и професионалне капацитете водитеља случаја који немају пожељан ниво емпатије који је неопходан за рад са корисницима, што је препознато као веома важно код водитеља случаја који припадају млађој генерацији и имају мање животног и радног искуства.

7. Центар за социјални рад Нови Сад обрадио је тему: „Поступак усвојења“.

Резултати групног рада указали су на следеће чињенице из праксе:

- усвојитељска породица може пружити једнако квалитетно окружење за нормалан физички и ментални развој детета као и биолошка породица, али је исто тако чињеница да постоје одређене тешкоће са којима се чланови усвојитељске породице могу суочити;
- усвојитељи могу имати потешкоће у погледу односа околине према њиховој жељи да усвоје дете, у суочавању са сазнањем да не могу имати биолошко дете, доласком усвојеног детета у породицу, нереалним очекивањима од детета и сл.
- усвојена деца се пак морају суочити са чињеницом да нису рођена у породици која о њима брине и да суштински имају два пара родитеља (биолошке и усвојене). И усвојитељи и деца се при том суочавају са мноштвом збуњујућих питања као што су: како се односити према рођацима, вршњацима, учитељима, које и колико информација о свом детету требају поделити са члановима породице, у вртићу или у школској средини, комшијама, када и како објаснити детету да је усвојено, како препознати, разумети и задовољити развојне потребе усвојеног детета;
- поред бројних изазова за усвојитеље и децу, већина усвојене деце се добро прилагођава, а усвојење и родитељство је позитивно и срећно искуство за већину усвојитеља;
- разумевање компликација, специфичности, разлика и сличности усвојења и биолошког родитељства од стране свих, а не само особа које су укључене у усвојење, може олакшати и пружити више подршке усвојитељским породицама и усвојеној деци;
- неопходно је јачање свести у заједници о квалитетном приступу усвојеном детету и усвојитељима, о могућим изазовима усвојитељске породице, те указати на потребу о сензибилисању јавности, деце и младих који нису усвојени на тему усвојења и допринети развијању понашања које се темељи на толеранцији и прихватању различитости;
- посебно је важно сензибилисање професионалаца (стручног особља у вртићима и школама, медицинског особља...) који долазе у контакт са усвојеном децом, јер нам повратне информације које добијамо од усвојитељских породица често говоре о

присутним стереотипијама у понашању професионалаца у контакту са усвојеном децом;

- васпитачи, учитељи и стручни сарадници у васпитно-образовним установама могу својим позитивним ставом и отвореном комуникацијом приближити феномен усвојења деци, осмислити активности у циљу сензибилисања вршњака о различитим начинима оснивање породице, али и о различитим структурама породице. Планирати превентивне активности али и организовати циљану подршку детету у случају потребе за индивидуалним радом са дететом.

8. Центар за социјални рад Панчево обрадио је тему: „Евиденција и документација коју супервизор води у програму СОЗИС“. У дискусији примећено је да се унос података у програму СОЗИС због великог обима посла често обавља и ван радног времена, што је по мишљењу већине супервизора оцењено као неприхватљиво и предлог је да се за то користи искључиво радно време, јер су у питању поверљиви подаци. Између осталог, истакнуто је да је неопходно формирања радне групе за нове нормативе рада. Сваки проблем и мањкавост која су примећени у СОЗИС-у је неопходно евидентирати и пријавити стручној подршци, да би се отклониле и сам програм прилагодио потребама супервизијског процеса.

Индивидуална супервизија је доминантан вид рада са водитељем случаја, док се групна супервизија скоро уопште не примењује, као разлог супервизорке су навеле да због обима посла нема времена за припрему тема за групну супервизију. Истакнуто је да редовни састанци треба се планирају једном недељно, консултативни према потреби а да ад хок треба избегавати и користити само у ургентним случајевима.

9. Центар за социјални рад Рума обрадио је тему: „Ко брине о нама док ми бринемо о другима“. Супервизори су истакли да је увођење новог програма СОЗИС искомпликовало вођење документације и евиденције, да нема адекватне стручне подршке, да многе дилеме, питања и проблеми остају без одговора и решења и да морају сами да се сналазе, што додатно ствара фрустрације и делује стресно. Вођење документације и евиденције у СОЗИС-у има приоритет и захтева доста времена и по мишљењу супервизорки последица овог стања је умногоме успорен рад са корисницима а непосредан стручни рад је потиснут у други план.

10. Центар за социјални рад у Сремској Митровици обрадио је тему: „Улога супервизора у развијању и унапређењу емпатије водитеља случаја“. Констатовано је да је неопходно дружење и повезивање запослених, да би се побољшали међуљудски односи и створила пријатна атмосфера за рад и сарадњу, из

искуства неких центара најпогодније време је у јутарњим часовима уз кафу. У раду са корисницима, у циљу стварања пријатне атмосфера прихватања, предложено је се на почетку интервјуа размене опште информације (уознавање, како се осећају, шта им је потребно) и да се бележење одложи за 10-15 минута интервјуа, да се пре тога најави кориснику да ће бити забележен садржај интервјуа за потребе конкретног случаја.

Напоменуто је које су замке емпатије и дати су савети како треба професионално поступати (да не треба занемарити у сопствене емоције, да не треба осећати кривицу кад не можемо да помогнемо, да треба увек поставити границе да не би дошло до емотивне исцрпљености, не треба да дозволити да се постане канта за емотивни отпад других, свако има право да ограничи време слушања туђих проблема, да не треба помагати некоме ко то не жели).

11. Центар за социјални рад Оџаци обрадио је тему: „Поступање центара у случајевима сексуалног насиља над децом-изазови у раду у мањим центрима“. Супервизори су били мишљења да би се ограничио или избегао ризик од секундарне виктимизације, жртви се мора пружити одређени број услуга саветовања, подршке и помоћи, као и општа процедурална и услужна права, укључујући права на информације, поштовање достојанства жртава током испитивања (уздржавање од радње које могу довести до секундарне виктимизације жртве током истраге), анонимност одређених жртава, суђења иза затворених врата у одређеним случајевима, заштита од починиоца током сведочења, службеници специјализовани за питања жртава и слично.

12. Центар за социјални рад Бечеј обрадио је тему: „Збрињавање деце у хранитељским породицама - пракса и изазови“. Наглашено је да је хранитељство привремени вид збрињавања и да је потребно детету обезбедити услове за стални смештај – повратак у биолошку породицу или усвајање. Неопходно је начинити Почетни план са планом контаката са родитељем и сродницима и План сталности. Обавеза хранитељске породице је да припреми дете за усвајање.

13. Центар за социјални рад Бачка Паланка обрадио је тему: „Породице са вишеструким проблемима у систему социјалне заштите – трансгенерацијски пренос“. Динамична радна атмосфера је допринела да супервизорке из ЦСР Бачка Паланка добију смернице за даљи рад, за даље пружање услуга и мере из своје надлежности са циљем ублажавања негативних аспеката трансгенерацијског преноса, као што су: организовање заједничког састанка, конференције Службе за децу и младе и Службе за одрасле и старе, изрицање оцу деце мере обавезног

лечења од алкохолизма у сарадњи са надлежним тужилаштвом, реактивирати досијеа деце која су затворена – процена безбедности деце.

14. Центар за социјални рад Алибунар обрадио је тему: “Стрес код стручних радника у ЦСР”. Презентовани су најжнији извори стреса, као што су: врста посла, радно време, увођење нових технологија/програма, конфликтност професионалних улога, одлазак у пензију, односи на послу, однос са надређеним, особине личности и доживљај стреса. Група је у даљем раду имала прилику да размењује искуства и на тему симптома стреса и ресурса за његово превладавање. Природа посла стручних радника у центрима за социјални рад је извор многих стресних доживљаја, због чега је као веома важна истакнута подршка супервизора у процесу препознавања и превазилажења стреса код супервизаната.

15. Центар за социјални рад Кикинда обрадио је тему: “Дете као извор података, пут до истине”. Неопходно је интервју са дететом обавити у познатом окружењу (школа, вртић) и пренети што верније речи детета у налазу. Мишљење групе је да не треба тумачити добијене податке већ их само наводити. Неопходно је бележити вербалне и невербалне реакције детета. Психолог који обавља интервју треба да буде обучен за форензички интервју.

Истакнуто је да се од детета могу добити валидне информације када се оно осећа прихваћено, ако је адекватно мотивисано, упућено и припремљено за интервју и да разговор треба да се води у условима прилагођеним детету и да се примењује развојно сензитивни приступ. Дете са сметњама у развоју захтевају посебно сензибилисан приступ.

16. Центар за социјални рад Инђија обрадио је тему: “Стручна помоћ и подршка супервизора водитељима случаја у раду са бескућницима”. Група је дала следеће предлоге у раду са бескућницима који немају документа:

- да се обавести полиција да га идентификује,
- да се контактира Амбасада његове земље,
- да му се прати здравствено стање у сарадњи са надлежним здравственим институцијама,
- да се обрате нашем надлежном Министарству које би контактирало Министарство иностраних послова а оно надлежним службама како би се дошло до неопходних података о кориснику (дипломатски пут),
- да му се обезбеди новчана помоћ.

II ИЗВЕШТАЈ О РЕАЛИЗАЦИЈИ ЕКСТЕРНЕ СУПЕРВИЗИЈЕ ЗА МАЛЕ ЦЕНТРЕ ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД У АП ВОЈВОДИНИ ЗА 2023. ГОДИНУ

1. Увод

Покрајински завод за социјалну заштиту је пратећи стање на терену, изазове и потешкоће са којима се суочавају супервизори а нарочито иницијативу која је покренута на годишњој трибини супервизора у марту 2022. године, где је указано на различити контекст рада супервизора у великим и малим ЦСР као и различитим изазовима са којима се сусрећу колеге/супервизори које су у ½ и водитељи случаја је резултирала активностима ПЗСЗ – а за организовање подршке за ову групу супервизора која је започета у 2022.години и у континуитету настављена и у 2023. години.

Сврха реализације екстерне супервизије у малим ЦСР је пружање професионалне подршке, учење, подстицање и развој компетенција супервизора који обављају и послове водитеља случаја.

2. Реализација екстерне супервизије у малим ЦСР у 2023. години

Током 2023. године саветнице ПЗСЗ-а које су задужене да воде ову групу супервизора Весна Давидовић, Јасмина Радивојевић и Александра Раичевић су сачиниле План рада Покрајинског завода за социјалну заштиту за реализацију екстерне супервизије у малим центрима за социјални рад у АП Војводини у 2023. години и у складу са истим одржана су 4 стручка скупа /супервизијска састанка / округла стола (у даљем тексту стручни скуп) на којима је сагледано и разјашњено укупно 6 супервизијских питања, као и једна едукација на тему за којом се исказала потреба.

2.1. Одржана су 4 стручна скупа:

- ЦСР Опово 02.03.2023. године;
- ЦСР Мали Иђош 09.05.2023. године
- ЦСР Житиште 07.11.2023. године
- ПЗСЗ Нови Сад 21.12.2023. године

2.2.Укупан број супервизора/водитеља случаја који су у 2023. години учествовали у раду стручних скупова је 45 и то из следећих ЦСР у АПВ: Мали Иђош, Србобран,

Темерин, Кањижа, Чока, Ковин, Опово, Ковачица, Алибунар, Бачки Петровац, Жабалъ и Тител, Кикинда, Пландиште, Бачки Петровац, Аде, Бела Црква и Нова Црња.

Број ЦСР који су 2023.години исказали потребу за учешћем на овим стручним скуповима из малих Центара за социјални рад чини 90.4% од укупног броја малих ЦСР у АПВ, што указује да потреба и мотивација за укључивањем у овакав вид стручне подршке постоји и има утицаја на професионални развој и праксу и свакако доприноси превенцији стреса и сагоревања у реализацији послова супервизора и водитеља случаја.

У току 2023.године пружена је и индивидуална супервизија по потреби чланова групе за хитне консултације, интервенције саветница за социјалну заштиту у 6 кризних ситуација.

2.3. Улога саветница ПЗСЗ -а, које организују реализацију стручних скупова је била припрема састанака што је обухватало подршку супервизору/водителу случаја у дефинисању супервизијског питања на систематичан начин са фокусом на кључне тачке случаја, договор са групом и одређивање времена и места одржавања састанка, пријављивање стручног скупа Комори социјалне заштите, сачињавање записника, подношење извештаја Комори о реализованом састанку (округлом столу), слање материјала и позива супервизорима/водителјима случаја. Улога саветница огледала се и у вођењу групног процеса у складу са принципима групног рада током стручног скупа, што подразумева укључивање у свим фазама рада од уводног дела до закључака.

2.4. На стручним скуповима сагледана су и разјашњена следећа супервизијска питања:

2.4.1. ЦСР Опово - 02.03.2023. године

Супервизијско питање 1 *„Улога и задаци супервизора/водитеља случаја у ситуацији не сарадње родитеља у поступцима развода брака“*

Закључак:

Улога и задаци водитеља случаја (који је и супервизор) на предмету у којем су родитељи у поступцима који се тичу поверавања и виђања деце врло комплексни и захтевни нарочито ако родитељи недовољно сарађују или су у отпору према стручњацима ЦСР-а. Предлог учесника је био да је у таквим ситуацијама потребно благовремено и увремењено поступати по захтевима чланова породице, мотивисати кориснике на партиципацију у поступку и планирање од самог почетка рада на предмету, успоставити сараднички однос са корисницима, упознати их са током поступка који води ЦСР и надлежностима ЦСР-а, као и других институција у систему. Корисно је у таквим ситуацијама организовати конференцију случаја. Свака претња и угрожавање безбедности стручних радника од стране корисника потребно је пријавити надлежним институцијама што је у сврху превенције могућих нежељених догађаја.

Супервизијско питање 2 *„Планирање и реализација рада супервизора који је и водитељ случаја у ситуацији повећаног обима посла и додељених му задужења и обавеза (супервизор је и члан групе за Координацију и сарадњу надлежног Тужилаштва и „ Лице за везу“)*“

Закључак:

Директорка ЦСР Бачки Петровац је са групом поделила пример добре праксе који се примењује у њиховом ЦСР а који може да послужи као модел за унапређење рада у другим малим центрима што су се учесници и сагласили а односи се на организацију посла и распоређивање радних задатака а у мандату је руководиоца установе.

2.4.2. ЦСР Мали Иђош - 09.05.2023. године

Супервизијско питање 1 *„Улога, задаци и одговорност супервизора/водитеља случаја у предмету збрињавања детета са асоцијалним понашањем“*

Закључак:

У овом конкретном случају закључци групе су да је потребно размотрити снаге детета (откривање нових интересовања, користити подршку педагошко – психолошке службе школе, сродничка подршка – реконструкција односа на релацији са стрицем, развијање мреже подршке и др.), преиспитати правни статус оба детета (малодобног корисника и његове сестре), планом услуга за дете и породицу планирати активности које ће допринети да се мајка рехабилитује у делу родитељства и дефинисати план сталности, затражити мишљење стручњака Развојног саветовалишта, проширити усмерену процену вршити интензиван мониторинг, у оквиру којег би требало у потпуности испоштовати право детета да благовремено и у потпуности буде упознат са свим информацијама које се односе непосредно на њега, као и на блиске особе из окружења (мајка, сестра, хранитељи, група вршњака, наставници...), проценити да ли постоји нека особа из дететовог окружења која негативно утиче на његово понашање. Такође су учесници констатовали да се у пракси веома мало користи Колегијум службе као расположиви ресурс органа старатељства, на којем би учествовале и колеге које нису непосредно укључене у рад на случају, а имали су слична професионална искуства. Корисно би било организовати интерне састанке сваки пут када дође до битних промена у раду на случају, било позитивних или негативних, како би се проценили ризици и даљи поступци ЦСР, а са циљем благовременог и адекватног пружања услуга и мера. Овај предлог дала је учесница скупа, директорка из ЦСР Бачки Петровац.

Супервизијско питање 2 *„Усклађивање вишеструких улога супервизора у малим ЦСР“*

Закључак: Потребно је знати личне границе и њима се водити у раду, едуковати се и професионално усавршавати јер у „знању је моћ“, учествовати као супервизор у

организацији послова у ЦСР, правилно одређивати приоритете у раду и при томе користити подршку руководиоца и других колега, као и друге ресурсе ван ЦСР (усмерена и специјалистичка процена). Дати закључци групе могу допринети смањењу професионалног стреса супервизора, а самим тим и водитеља случаја, а све са циљем постизања добробити корисника. Група је на крају истакла да су тражење новог посла и промена посла чињенице које су све присутнија у области социјалне заштите.

2.4.3. ЦСР Житиште - 07.11.2023. године

Супервизијско питање 1 *„Супервизор/водителј случаја као члан Интерног тима - изазови у раду и поступању у случајевима насиља у породици“*

Закључак:

Практиковати, без изузетка, размену информација са члановима Интерног тима – обавезни тимски састанци, организовати такав начин расподеле предмета који ће омогућити растеређивање супервизора од задуживања најсложенијим случајевима породичног насиља, задуживати све водитеље случаја са случајевима породичног насиља, тимски планирати усмерене процене, укључити правника који је један од учесника у сачињавању плана услуга, практиковати консултације са супервизорима из других ЦСР и саветницама за социјалну заштиту, усмеравати кориснике на коришћење бесплатне правне помоћи, проширити примену усмерене и специјалистичке процене – подела одговорности са колегама из других служби, јачање интерсекторске сарадње.

Супервизијско питање 2 - *„Супервизија директора над радом супервизора/водителја случаја“*

Закључак:

Дато питање представља новину у односу на супервизијски процес, те је као такво изазвало бројне дилеме и недоумице. Група је изнела нејасноће у односу на начин на који ће директори који су по струци правници или економисти стећи посебна знања и вештине за обављање супервизијских послова. Са друге стране, остао је нејасан начин примене и организовања индивидуалних супервизијских састанака од стране директора ЦСР који нема лиценцу за обављање супервизијских послова. Потребно је додатно образложење од надлежног Министарства.

2.4.4. ПЗСЗ Нови Сад 21.12.2023. године - „Ефикасно управљање временом „

Саветнице ПЗСЗ -а су на иницијативу супервизора организовале округли сто на коме је презентована прилагођена обука на тему „ Ефикасно управљање временом“ која је била усмерена на подржавајућу и едукативно – развојну функцију супервизије, како би се компетенције супервизора унапредиле, а они оснажили за ефикасније функционисање у

двострукој улози водитеља случаја и супервизора. Током скупа обрађене су следеће тематске целине: Увод у управљање временом, Препреке успешном управљању временом, Одлагање, Ефикасно и делотворно управљање временом, Постављање приоритета, АБЦДЕ метода управљања временом.

Закључак:

На крају скупа учесници су истакли важност правилног управљања временом у организацији својих активности у ЦСР наводећи да им је скуп помогао да се додатно едукују из ове области, али и освеже знање и искуство које су већ стекли у ранијем периоду.

3. Закључак

Реализација екстерне супервизије коју је реализовао ПЗСЗ за мале Центре за социјални рад у 2023. години је допринео унапређењу праксе, информисаности, професионалном развоју као и оснаживању супервизора да раде са најкомплекснијим случајевима и решавају различите проблемске ситуације у контексту двоструких улога у Центру. Овај вид стручне подршке примењиваће се и у наредној години.

У Новом Саду, децембра 2023. године